

Οι Χαλασώρηδες Μικρά Μελέτη (Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη)

Πολιτισμός / Λογοτεχνία - Φιλολογία

Κατερίνα Χουζούρη



??´

... Τώρα, δὲν τοὺς βλέπεις, καὶ τὰ δύο τὰ κόμματα, διὰ ποίων μέσων προσπαθοῦν νὰ κερδήσουν τὴν ἐκλογήν; Δὲν βλέπεις τὰ δύο πρακτορεῖά των ἀνοικτά, φανερώς ἐνεργοῦντα, δὲν ἀκούεις κρυφομιλήματα ὀπισθεν πάσης θύρας καὶ πάσης γωνίας τῆς ὁδοῦ, δὲν βλέπεις τὰ τρεξίματα καὶ τοὺς ἰδρωτάς τῶν ὀργάνων των, δὲν ἀκούεις τὸν κρότον τῶν χαλκίνων κερμάτων ὀπισθεν τῶν λογιστηρίων; Δὲν βλέπεις ἀπλοϊκοὺς ἐκλογεῖς νὰ βαδίζουν καὶ νὰ κοντοστέκωνται, νὰ ἐξάγουν τὴν χεῖρα ἀπὸ τὴν τσέπην καὶ νὰ μετροῦν δεκάρες;



Θεόφιλος 1

Καὶ ὁ λαλῶν ἔδειξεν εἰς τὸν ἀκροατὴν τοῦ γέροντα χωρικόν, ὅστις ἐξελθὼν τοῦ πρακτορείου τῶν Χαλασοχώρηδων, εἶχε σταθῆ ἑνώπιόν των κρατῶν φυσέκιον τεσσάρων δραχμῶν, τὸ ὁποῖον ἔσχισε κ' ἐμέτρει διὰ νὰ ἰδῆ ἂν ἦσαν σωστὲς οἱ δεκάρες. Ἐφαίνετο οἰνοβαρῆς καὶ ἠκούετο ὁ μονόλογος καὶ οἱ ψιθυρισμοὶ του: «Τέσσερες δραχμὲς βάσταξ' ἡ ψυχὴ του;... τέσσερες, ὄχι παραπάνω... Ἔχουμε καὶ λέμε, μία, δύο, τρεῖς, τέσσερες, πέντε, ἕξ, ἑπτὰ, ὀχτώ... ἑπτὰ, ὀχτώ, ἑννιά... μία δραχμὴ... Ἔχουμε καὶ λέμε...» Κ' ἐπειδὴ εὐκόλως ἔχανε τὸν λογαριασμόν, ἤρχιζεν ἕξ ἀρχῆς πάλιν.

—Τοὺς βλέπεις ἢ ὄχι; ἐπανέλαβεν ὁ λαλῶν.

—Τοὺς βλέπω, ἀπήντησεν ὁ ὁμιλητὴς του.

—Λοιπὸν, αὔριο, νὰ ἔχης ὄρεξιν ν' ἀκούης τὰ παράπονα τῶν ἠττημένων. Ὅσοι θὰ εἶναι ἐν ἀποτυχία, θὰ χαλάσουν τὸν κόσμον μὲ τὲς φωνές, θὰ κατηγοροῦν τοὺς νικητὰς ἐπὶ χρήσει αἰσchrῶν μέσων, θὰ ὑποβάλουν φοβεράς ἐνστάσεις, θὰ προσβάλουν τὸ κῦρος τῆς ἐκλογῆς λόγῳ ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα ἐπετεύχθη διὰ δωροδοκίας. Οὔτε θὰ τοὺς τύπη ἢ συνείδησις ἐπὶ τῷ ὅτι καὶ αὐτοὶ μετῆλθον τὸ αὐτὸ μέσον. Οὐδὲ φοβοῦνται τὸν Θεὸν ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματί εἶσι.

—Δι' αὐτὸ λοιπὸν σὺ δὲν πηγαίνεις νὰ ψηφοφορήσης; ἠρώτησεν ὁ ἄλλος.

Ὁ οὕτως ἐρωτήσας ἦτο ξένος παρεπιδημῶν πρὸς καιρὸν ἐν τῇ νήσῳ. Ὁ δ' ἐξαρχῆς ὁμιλῶν ἐκαλεῖτο Λέανδρος Παπαδημούλης, καὶ κατήγετο ἐκ τοῦ τόπου. Εἶχε κατέλθει μετὰ πολλὰ ἔτη, νοσταλγὸς ἐξ Ἀθηνῶν, ὅπου συνήθως διέτριβεν ἀσχολούμενος εἰς ἔργα οὐχὶ παραδεδεγμένης χρησιμότητος. Ἦτο ὑψηλός, ὑπερτριακοντούτης, μὲ μαύρην κόμην καὶ γένειον, μελαψός, μὲ ἀδρούς χαρακτῆρας, πενιχρὸς τὴν ἀναβολὴν, πτωχαλαζῶν, τρέφων ἀλλοκότους ιδέας. Περὶ τὸ δειλινόν, ὁ ξένος φίλος του, περιεργος ὡς πᾶς ἄνθρωπος, τὸν εἶχε παρακαλέσει καὶ μετέβησαν ὁμοῦ ἀντικρὺ τοῦ σχολείου, ὅπου σταθέντες παρά τινα γωνίαν ἐθεῶντο τὴν ἐκλογικὴν κίνησιν.

—Ὅχι δι' αὐτό, ἀνένευσεν ἐντόνως ὁ Λέανδρος Παπαδημούλης. Αἱ ἀτομικαὶ ιδέαι μου, φίλε, δὲν φαίνονται νὰ ἔχῃσι τίποτε τὸ πρακτικόν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἀγαπῶ νὰ τὰς ἐκθέτω. Σέβομαι ἄλλως τοὺς νόμους καὶ τὸ πολίτευμα τῆς πατρίδος μου, καὶ δὲν θέλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι εἶμαι ἀπολυταρχικὸς καὶ ὅτι δὲν πρεσβεύω τὴν καθολικὴν ψηφοφορίαν. Ἀλλὰ καὶ ἂν σοῦ ἔλεγα τοιοῦτόν τι, θὰ ἐχρειάζετο νὰ σοῦ ἀναπτύξω διὰ μακρῶν τὸ θέμα, νὰ δαπανήσω μάτην πολλὰς λέξεις, νὰ σοῦ κλέψω τὸν πολῦτιμον καιρὸν σου, χωρὶς ἐλπίδα ὅχι νὰ πεισθῆς, ἀλλ' οὐδὲ νὰ μ' ἐννοήσης καὶ μοῦ ἀποδώσης ἐν μέρει δίκαιον, τούλάχιστον. Ἀπλῶς σοῦ λέγω, ὅτι παραιτοῦμαι δικαίωματος, τὸ ὁποῖον δὲν μὲ ὠφελεῖ, οὔτ' ἐμὲ οὔτε τοὺς ἄλλους.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν δωροδοκίαν, μὴ πιστεύης ὅτι τὴν βδελύττομαι τόσον, ὅσον φαίνομαι. Εἶναι ἄλλαι πολὺ χειρότεραι ἐκλογικαὶ διαφθοραί. Τὸ κατ' ἐμέ, φρονῶ ὅτι ἡ δωροδοκία εἶναι τὸ μικρότερον κακόν.

—Τὸ μικρότερον κακόν; ἐπανέλαβεν ἔκπληκτος ὁ ξένος.

—Ναί, φρονῶ, εἶπεν, ὅτι ἡ δωροδοκία εἶναι τὸ μικρότερον κακόν. Μὴν ἀκούης μερικοὺς φαρισαίους, οἵτινες σχίζουσιν διὰ κάθε τι τὰ ἱμάτιά των, μήτε μερικοὺς ἄλλους ψιττακοὺς ἠθικολόγους τῶν ἐφημερίδων, οἵτινες ρηγνύουσιν ὑπερβολικὰς φωνὰς μὲ τόσην ἀφέλειαν καὶ ἀγαθοπιστίαν δι' ὅλα τὰ πράγματα. Οἱ πρῶτοι ὁμοιάζουσι τοὺς ἠττημένους τῆς αὔριον, οἵτινες θὰ ζητήσουν τὴν ἀκύρωσιν τῆς παρούσης ἐκλογῆς ὡς διεξαχθείσης τῇ βοήθειᾳ τῆς δωροδοκίας. Οἱ δεῦτεροι οὐδόλως ἐνεβάθυναν εἰς τὰ πράγματα καὶ δὲν ἀντελήφθησαν τὴν ἔννοιαν ἣτις εἶναι παντὸς ζητήματος ὁ πυρῆν. Πετῶντες ἀπὸ γενικότητος εἰς γενικότητα, περιέδρεψαν συλλογὴν τινα ἠθικῶν ἀξιωματῶν, τὴν ὁποίαν νομίζουσιν ἀλάνθαστον πανάκειαν πρὸς θεραπείαν πάσης πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς νόσου. Ὅπου γενικότης, ἐκεῖ καὶ ἐπιπολαιότης. Διὰ νὰ εἶναί τις ἐμβριθής, πρέπει νὰ ἐγκύπτῃ εἰς βαθεῖαν τῶν πραγμάτων μελέτην.

Διατί δέ, καί τινες τῶν νεαρῶν πολιτευομένων ἐν Ἑλλάδι, δι' οὓς φαίνεται ὅτι πληροῦται, δευτέραν φοράν, εἰς βᾶρος μας, ἡ κατάρα τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς κατηράσθη διὰ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου τὸν Ἰσραήλ, λέγων: *Καὶ οἱ νεανίσκοι ἄρξουσιν ὑμῶν*. — διατί, λέγω, τόσον κακοζήλως, ἂν ὅχι καὶ κακοπίστως,

κραυγάζουσι κατὰ τῆς πλουτοκρατίας; Τί τοὺς κακοφαίνεται; *qui veut la fin, veut les moyens**. Ἡ ἠθικὴ δὲν εἶναι ἐπάγγελμα, καὶ ὅστις ὡς ἐπάγγελμα θέλει νὰ τὴν μετέλθῃ, πλανᾶται οἰκτρῶς καὶ γίνεται γελοῖος. Ὅστις πράγματι φιλοσοφῇ, καὶ ἀληθῶς πονῇ τὸν τόπον του, καὶ ἔχει τὴν ἠθικὴν ὄχι εἰς τὴν ἄκραν τῆς γλώσσης ἢ εἰς τὴν ἀκωκὴν τῆς γραφίδος, ἀλλ' εἰς τὰ ἐνδόμυχα αὐτὰ τῆς ψυχῆς, βλέπει πολὺ καλὰ ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ πολιτευθῇ. *Κυάμων ἀπέχεσθαι.*

Ὁ Χριστὸς εἶπεν:

Οὐ δύνασθε Θεῷ λατρεύειν καὶ Μαμμωνᾶ. Διατί δὲν ἔλαβεν ὡς ὄρον ἀντιθέσεως ἄλλο τι βαρβαρικὸν εἶδωλον; Διατί δὲν εἶπε Θεῷ καὶ Μολῶχ ἢ Θεῷ καὶ Ἀσταρῶθ ἢ Θεῷ καὶ Βάαλ; Διότι ὁ Μαμμωνᾶς εἶναι ὁ ἰσχυρός, ὁ κραταιότερος, ὅστις ὑποτάσσει πᾶν ἄλλο εἶδωλον, καὶ τὸν Μολῶχ καὶ τὸν Ἀσταρῶθ καὶ τὸν Βάαλ. Ἡ πλουτοκρατία ἦτο, εἶναι καὶ θὰ εἶναι ὁ μόνιμος ἄρχων τοῦ κόσμου, ὁ διαρκὴς ἀντίχριστος. Αὕτη γεννᾷ τὴν ἀδικίαν, αὕτη τρέφει τὴν κακουργίαν, αὕτη φθείρει σώματα καὶ ψυχάς. Αὕτη παράγει τὴν κοινωνικὴν σηπεδόνα. Αὕτη καταστρέφει κοινωνίας νεοπαγεῖς.

— Καὶ ὕστερον λέγεις ὅτι ἡ δωροδοκία εἰς τὰς ἐκλογὰς εἶναι μικρὸν κακόν; παρετήρησεν ὁ ξένος.

— Ναί, διότι κινδυνεύω νὰ πάθω τὸ αὐτὸ πάθημα ἐφ' ᾧ κατέκρινα τοὺς εὐθηνοὺς ἠθικολόγους τῶν ἡμερῶν μας, ἀπήντησεν ὁ Λέανδρος Παπαδημούλης. Νὰ πέσω δηλαδὴ εἰς τὸ ἐσπαρμένον σκοπέλους πέλαγος τῶν γενικοτήτων. Ἄλλ' ἰδοὺ ἐπανέρχομαι εἰς τὸ προκείμενον. Ὁ λόγος δι' ὃν θεωρῶ τὴν δωροδοκίαν ὡς τὸ μικρότερον κακὸν εἶναι ὅτι, ὡς εἶδος ἐκλογικῆς διαφθορᾶς, τὴν ὑπάγω εἰς τὸ γένος τῆς συναλλαγῆς. Συναλλαγή εἶναι ἢ ἐν πρυτανείῳ σίτησις, αἱ ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου παροχαί, τὰ ρουσφέτια. Συναλλαγή εἶναι καὶ ἢ εἰς παρανόμους δίκας προστασία. Συναλλαγή εἶναι καὶ ἢ πρὸς παραγραφὴν ὀφειλομένων φόρων συνδρομὴ καὶ ἢ παράνομος ἐξαίρεσις κληρωτῶν. Συναλλαγή εἶναι καὶ ἢ δωροδοκία. Τώρα, ποῖος προστάτης, ποῖος πολιτευόμενος, ποῖος βουλευτῆς, εἶναι ἱποτικώτερος; Ἐκεῖνος ὅστις ἐκ τοῦ ἰδίου ταμείου ἀγοράζει τὰς ψήφους τῶν ἐκλογέων, ἢ ἐκεῖνος ὅστις τὰς ἀγοράζει ἐκ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ; Ἐκεῖνος ὅστις πληρώνει ἐκ τοῦ θυλακίου του ἢ ἐκεῖνος ὅστις πληρώνει ἐκ τῶν χρημάτων τοῦ ἔθνους, χρημάτων ξένων, τὰ ὁποῖα εἰς τὴν Ἑλλάδα μάλιστα ἐσυνηθίσασμεν ὅλοι νὰ θεωροῦμεν *ἔρμα καὶ σκοτεινά*; Ποῖος εἶναι πλέον γαλαντόμος;

— Βεβαίως, ἐκεῖνος ποὺ πληρώνει ἀπὸ τὴν τσέπη του, ἀπήντησεν ἀδιστάκτως ὁ ξένος.

— Βλέπεις; Ἴδοὺ διατὶ μισῶ τὰς γενικότητας κ' ἐπιθυμῶ νὰ εἰδικεύω. Ὅμιλῶ σχετικῶς καὶ ὄχι ἀπολύτως. Δὲν λέγω ὅτι ἡ δωροδοκία εἶναι καλόν τι, λέγω ὅτι εἶναι τὸ ὀλιγώτερον κακόν. Καὶ σημείωσαι ὅτι οὐδεὶς ποτὲ ἐκλέγεται βουλευτῆς διὰ τῆς δωροδοκίας. Ὅλοι ἐκλέγονται τῇ βοηθείᾳ τῆς δωροδοκίας. Ἀπάνθρωπος

τοκογλύφος, ὅσας καὶ ἂν ἀγοράσῃ ψῆφους, ποτὲ δὲν θὰ ἐκλεχθῆ. Πρὶν κατέλθῃ εἰς τὸν ἀγῶνα, θὰ ὑποδυθῆ τὴν φιλανθρωπίαν, ὡς προσωπεῖον, θὰ φορέσῃ τὴν δημοτικότητα, ὡς κόθορνον. Θὰ φροντίσῃ ν' ἀποδώσῃ μέρος τῶν ὅσα ἤρπασεν εἰς τοὺς ἐκλογεῖς. Καὶ μεταξὺ δύο ἀντιπάλων, μετερχομένων τὴν αὐτὴν διαφθοράν, θὰ ἐπιτύχῃ ἐκεῖνος ὅστις εὐπρεπέστερον φορεῖ τὸ προσωπεῖον κ' ἐπιδεξιότερον τὸν κόθορνον.



Ἄς ἐξετάσωμεν τώρα, ἐξηκολούθησεν ὁ Λέανδρος Παπαδημούλης, πόθεν καὶ πῶς, ἀφοῦ ἡ πλουτοκρατία εἶναι δεδομένον τι καὶ ἀναπόδραστον κακόν, ἅς ἐξετάσωμεν πῶς ἐγεννήθη, πῶς γεννᾶται φυσικῶς, ἡ δωροδοκία.

Ἐπόθεσε, φίλε, ὅτι σ' ἐκυρίευσε καὶ σὲ ἔξαφνα ἡ φιλοδοξία τοῦ Γιαννάκου τοῦ Χαρτουλαρίου, ὅτι ἐπεθύμησες νὰ γίνῃς βουλευτής, διὰ νὰ ὑπηρετήσῃς τὸ ἔθνος. Διὰ νὰ ἐπιθυμήσῃς τοῦτο, σημείωσαι, πρέπει νὰ εἶσαι χορτᾶτος. Ἡ φιλοδοξία εἶναι ἡ νόσος τῶν χορτᾶτων, ἡ λαιμαργία εἶναι τῶν πεινασμένων τὸ νόσημα. Ἐξέρχεσαι εἰς τὴν ἀγοράν, βγάζεις λόγον, καὶ παρακαλεῖς τοὺς προσφιλεῖς συμπολίτας νὰ σὲ τιμήσωσι διὰ τῆς ψήφου των. Ἄλλ' εἶσαι ἄρα εἰς θέσιν νὰ ἡξεύρῃς πόσοι ἐκ τῶν προσφιλῶν συμπολιτῶν σου εἶναι χορτᾶτοι, καὶ πόσοι δὲν εἶναι; Μὴν ἀμφιβάλλῃς ὅτι οἱ πλεῖστοι εἶναι πεινασμένοι, διότι ἂν δὲν ἦσαν, ὅλοι θὰ ἔβγαζαν κάλπας διὰ νὰ γίνουν βουλευταί! Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν ἀκροατῶν σου, μεταξὺ τῶν προσφιλῶν σου συμπολιτῶν, δυνατόν, πιθανόν, βέβαιον μάλιστα ὅτι εὐρίσκονται τινες, εἷς, δύο, τρεῖς, πέντε, δέκα, κατὰ γράμμα πεινασμένοι. Τώρα, τὴν ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς, πῶς ἀπαιτεῖς νὰ ὑπάγῃ ἄνθρωπος πεινασμένος, ἄνθρωπος ὅστις θὰ ψαύῃ τὴν κοιλίαν του ὡς ἔγχορδον ὄργανον, ἄνθρωπος ὅστις δὲν θὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ ἴσταται καὶ νὰ βαδίζη, πῶς ἀπαιτεῖς τοιοῦτος ἄνθρωπος νὰ ὑπάγῃ νὰ ψηφοφορήσῃ εἰς τὴν κάλπην σου, καὶ νὰ σοῦ δώσῃ μάλιστα λευκὴν ψήφον; Φυσικὸν εἶναι, ἀφοῦ θὰ λάβῃ τὸν κόπον πρὸς χάριν σου, νὰ τοῦ δώσῃς τούλάχιστον νὰ φάγῃ, δι' ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

Ἐὰν δὲν τοῦ δώσῃς χρήματα, θὰ τοῦ προσφέρῃς γεῦμα. Καὶ τοῦτο δωροδοκία δὲν εἶναι; Ἡ θὰ τοῦ στείλῃς κατ' οἶκον βακαλιάρων καὶ σαρδέλες καὶ οἶνον; Δωροδοκία καὶ τοῦτο. Ἐὰν δὲν σπεύσῃς ἐγκαίρως σὺ, θὰ σὲ προλάβῃ ὁ ἀντίπαλός

σου, ὅστις θὰ φορῆ τὸν κόθορνον τῆς φιλανθρωπίας ἀμφιδεξιώτερον.

Ἴδου πόθεν ἐγεννήθη ἡ δωροδοκία. Πῶς θέλεις νὰ ἐνδιαφέρηται ὁ ἀγρότης, ὁ βοσκός, ὁ πορθμεύς, ὁ ναύτης, ὁ ἐργάτης, ὁ ἀχθοφόρος, πῶς θέλεις νὰ ἐνδιαφέρωνται διὰ τὸν Κασιμαΐδην καὶ Γεροντιάδην, ἂν θὰ γίνωσι βουλευταὶ ἢ ὄχι; Ἐκεῖνοι εἶναι χορτᾶτοι καὶ τρέφουσιν ὄνειρα φιλοδοξίας, οὗτοι πεινῶσι καὶ θέλουν νὰ φάγωσι. Δὲν ἔχουσιν οἱ πτωχοὶ μεγάλας ἀξιώσεις. Δὲν περιμένουν διορισμοὺς καὶ παχέα ρουσφέτια ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν. Ἄλλ' ἀφοῦ θητεύουσιν ἐπιπόνως καὶ δὲν ἐπαρκοῦν νὰ τραφῶσιν ἐκ τοῦ ἰδρωτός των, ἀφοῦ οἱ λεγόμενοι ἀντιπρόσωποί των δὲν παύουν νὰ ψηφίζωσιν ἐλαφρᾶ τῆ καρδία φόρους καὶ φόρους καὶ πάλιν φόρους, ἃς τοὺς θρέψωσιν ἐπὶ μίαν ἡμέραν ἐκ τοῦ βαλαντίου των.

Ἀνέκαθεν τὰ ἀξιώματα ἦσαν ἀγοραστά! Καὶ ἀφοῦ ἡ ἐπάρατος πλουτοκρατία εἶναι ἄφευκτον κακόν, κατὰ ποῖον ἄλλον τρόπον θ' ἀποκτῶνται τὰ ἀξιώματα; Πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἔχασε πρὸ πολλοῦ πᾶσαν ἠθικὴν ἀξίαν, μόνον διὰ χρημάτων εἶναι κτητόν. Καὶ οὕτως ἐπόμενον ἦτο νὰ καταντήσουν τὰ πράγματα. Οὐδὲν κακὸν ἄμεικτον καλοῦ! Εὐτύχημα μάλιστα νομίζω ὅτι δὲν ἀνεφάνη ἐπιφανῆς τις πολιτευτῆς εἰς τὰ μέρη ταῦτα.

— Πῶς εἶπες; ἠρώτησεν ἀπορήσας ὁ ξένος.

— Λέγω ὅτι λογίζομαι ὡς εὐτύχημα τὸ ὅτι δὲν ἀνεφάνη τις ἐκ τῶν λεγομένων ἐπιφανῶν πολιτευτῶν εἰς τὰς νήσους ταύτας. Ἐνθυμοῦμαι τί συνέβη πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ὅταν εἶχε γίνεαι τις ὑπουργὸς βουλευτῆς γείτονος ἐπαρχίας. Οἱ κουρεῖς ἔκλεισαν τὰ κουρεῖά των, οἱ καφεπῶλαι τὰ καφενεῖά των, οἱ ὑποδηματοποιοὶ ἐπώλησαν τὰ καλαπόδια των. Δὲν ὑπῆρξε βοσκὸς ὅστις νὰ μὴ διωρίσθῃ τελωνοφύλαξ, οὔτε ἀγρότης ὅστις νὰ μὴ προχειρισθῆ εἰς ὑγειονομοσταθμάρχην. Τότε εἶδομεν πρώτην φοράν κ' ἐδῶ εἰς τὴν νῆσον λιμενάρχην φουστανελάν. Ὁ ἐκ τῆς γείτονος ἐπαρχίας ὑπουργὸς μᾶς τὸν εἶχε στείλει ὡς δεῖγμα περιέργου ὑπαλλήλου. Ὁ Θεὸς μᾶς ἐλυπήθη καὶ δὲν παρεχώρησε νὰ γεννηθῆ ἐπιφανῆς τις ἐδῶ, ἐσκήρυνε δὲ τὴν καρδίαν μας καὶ δὲν ἐδέχθημεν εἰσβολὴν ξένου ὑποψηφίου. Ἰλιγγιῶ νὰ φαντασθῶ τί θὰ ἐγίνετο. Ὅλοι οἱ πορθμεῖς θὰ ἐγκατέλειπον τὰς λέμβους των, οἱ κυβερνῆται θὰ ἔρριπτον ἔξω τὰ πλοῖά των, οἱ ναυπηγοὶ θὰ ἐπετοῦσαν τὰ ἐργαλεῖά των καὶ θὰ ἐζήτησαν δημοσίας θέσεις. Διότι μὴ νομίσης ὅτι ἡ θεσιθηρία γεννᾶται μόνη της. Τὰ δύο κακὰ ἀλληλεπιδρῶσιν. Ἡ ἀκαθαροσία παράγει τὸν φθειρα καὶ ὁ φθεῖρ παράγει τὴν ἀκαθαροσίαν. Τὸ τέρας τὸ καλούμενον ἐπιφανῆς τρέφει τὴν φυγοπονίαν, τὴν θεσιθηρίαν, τὸν τραμπουκισμόν, τὸν κουτσαβακισμόν, τὴν εἰς τοὺς νόμους ἀπειθειαν. Πλάττει αὐλὴν ἐξ ἀχρήστων ἀνθρώπων, στοιχείων φθοροποιῶν, τὰ ὁποῖα τὸν περιστοιχίζουσι, παρασίτων τὰ ὁποῖα ἀποζῶσιν ἐξ αὐτοῦ παχυνόμενα ἐπιβλαβῶς, σηπόμενα, ζωύφια βλαβερά, ὕδατα λιμνάζοντα, παράγοντα ἀναθυμιάσεις νοσηράς, πληθύνοντα τὴν ἀκαθαροσίαν. Εὐτυχῶς δὲν ὑπῆρξεν ἐνταῦθα ἕδαφος κατάλληλον διὰ νὰ γεννηθῆ τὸ θρέμμα τὸ καλούμενον ἐπιφανῆς, καὶ οὕτως ἀπηλλάγημεν τῆς τοιαύτης

ἀθλιότητος μέχρι τῆς ὥρας. Ἡ δωροδοκία δέ, τὴν ὁποίαν βλέπεις τόσον γενικευμένην ὡς ἐκλογικὸν ὄπλον, εἶναι κατ' ἐμὲ τὸ μικρότερον κακόν. Ὅστις ὅμως δυσφορῆ ἐπὶ ταύτῃ, ἅς μὴ μετέχη τοῦ ἐκλογικοῦ ἀγῶνος, μήτε ὡς ἐκλογεὺς, μήτε ὡς ἐκλέξιμος. *Κυάμων ἀπέχεσθαι...*

(1892)

????????? ????????????, ??????, ????? ?????????, ??????? ??????, 2.2. ??????????????????,
???. ?????, ????? 1982

<http://bit.ly/139pVKs>